

PAARD & LANDSCHAP

STAP VOOR STAP NAAR EEN GOEDE INRICHTING

Een mooi geïntegreerde paardenweide kan een boost geven aan het omliggende landschap en de biodiversiteitswaarde ervan. Vooraleer je als paardenhouder terreinwerken uitvoert, is het belangrijk om eerst een aantal belangrijke stappen te overlopen.

1. In **welk landschap** bevind ik mij? Open-, halfopen-, gesloten landschap? Wat is typisch voor mijn regio? Hoe zag het er vroeger uit? De landschapsbeelden biodiversiteit van de Provincie Antwerpen bezorgen je meer info over jouw type landschap.
<https://www.provincieantwerpen.be/aanbod/dlm/biodiversiteit/landschapsbeelden-biodiversiteit/in-welk-landschapsbeeld-woon-zij-.html>
2. Welke **landschapselementen** (hagen, houtkanten, knotbomen ...) zijn er al aanwezig? Kijk goed naar je omgeving.
3. Maak een **weideplan** op. Zorg dat je over voldoende weideoppervlak beschikt, zo vermijd je ongewenste soorten en een stukgelopen weide.
4. Maak een **inrichtingsplan** op: met alle gebouwen, aanwezige landschapselementen, sloten, schuilhok, rijpiste
5. Maak een **beplantingsplan** op en hou hierbij rekening met het weide- en inrichtingsplan, afstand tot perceelsgrens, inheems plantgoed, giftigheid Vraag advies!
6. Voer de **plantwerken** uit.
7. Plaats landschappelijk verantwoorde **afsluiting** op een correcte afstand van het plantgoed en raster bomen, struiken, veedrinkpoelen uit in de weide.
8. Zaai indien nodig een grasmengsel voor paarden in. Een bestaande weide moet uiteraard niet opnieuw ingezaaid worden, maar vraagt een gepast beheer.
9. Voer het correcte **beheer** uit!
10. Vergeet na deze inspanningen vooral niet om te **genieten** van de paarden en het landschap!

STAP VOOR STAP NAAR EEN GOEDE INRICHTING

Deze infoniche is opgemaakt i.k.v. het plattelandsproject 'paard & landschap' met financiële steun van:

PAARD & LANDSCHAP

HAGEN, HEGGEN EN HOUTKANTEN

Hagen, heggen en houtkanten zijn beeldbepalende landschapselementen. Vroeger werden deze lijnvormige structuren aangeplant als perceelsafbakening of als natuurlijke beschutting voor het vee tegen regen en wind.

Voor veel diersoorten is een aanwezigheid van hagen, heggen en houtkanten essentieel. Ze vormen een biotoop op zich. Heel wat soorten gebruiken hagen, heggen en houtkanten om te schuilen, te rusten, te nestelen of als voedselvoorraad. Het zijn bovendien ideale stapstenen of corridors in de open ruimte. Wanneer je als paardenhouder hagen, heggen en/of houtkanten aanplant, bouw je mee aan het landschap. Het is wel belangrijk dat je steeds voor ogen houdt wat al aanwezig is in het landschap. Bekijk zeker ook welke landschapselementen typisch zijn voor jouw regio.

AANDACHTSPUNT

- Gebruik zoveel mogelijk inheemse plantsoorten. Neem zeker eens een kijkje op de website van Plant van Hier!
- Voer plantwerken uit wanneer de planten in rust zijn (winterperiode: nov-feb).
- Hou je steeds aan de geldende regels en neem voldoende afstand van de perceelsgrens!

■ HAGEN

bestaan meestal uit één rij planten. Je kan kiezen voor een uniforme haag, maar een gemengde haag (+/- vier plantensoorten) dragen in hogere mate bij aan de diversiteit in het landschap. Door de haag op borsthoogte te snoeien behoud je steeds het zicht op je paardenweide en het omliggende landschap, maar voorkom je conflicten met stroomdraden.

■ HEGGEN

Een heg laat je wat wilder uitgroeien zodat deze bloemen en vruchten draagt. Een heg neemt dus makkelijk enkele meters in beslag. In een natuurlijke tuin komt een uitgegroeide bloesem- en bessenheg volledig tot zijn recht. De natuurwaarde van een heg ligt zeer hoog omdat deze tal van insecten en vogels aantrekt.

■ HOUTKANTEN

Een uitgegroeide houtkant strekt zich uit over een drie tot vijftal meter.

AANDACHTSPUNT Scherm je bomen af tegen vraat. Zo voorkom je dat jouw paarden de planten opeten (bij jonge aanplant) of dat de bomen afsterven doordat ze ontschorst worden. Zorg dat de afsluiting **minstens op 1,5 meter** van de planten staat.

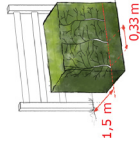
TIP

Voer eerst de nodige plantwerken uit en plaats pas daarna afsluiting en stroomdraden.

HAGEN, HEGGEN EN HOUTKANTEN

PLANTTIPS

HAGEN

Reken voor een haag op vier planten per lopende meter. Plant steeds een aantal planten van dezelfde soort langs elkaar, zo voorkom je dat dominante soorten gaan overheersen.

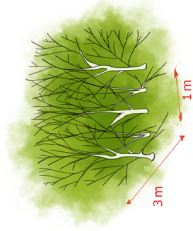

- PLANTENSOORT A
- ▲ PLANTENSOORT B
- PLANTENSOORT C

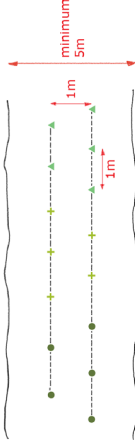
ONDERHOUD

Een haag wordt een à twee keer per groeiseizoen gesnoeden.

HEGGEN

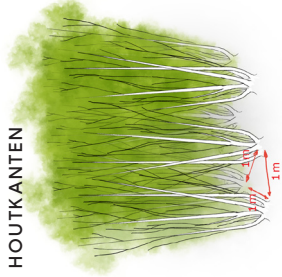

Reken voor een heg op drie planten per meter, meestal wordt er gekozen om een heg aan te planten met twee rijen plantgoed.

Het onderhoud van een heg beperkt zich in het groeiseizoen tot het weghalen van hinderlijke takken. Een grotere snoeibeurt in de winter kan een al te weelderige groei inperken.

HOUTKANTEN

Plant de bomen en struiken in twee tot drie rijen. De afstand tussen de rijen bedraagt één meter. De afstand tussen twee planten in de rij bedraagt eveneens één meter.

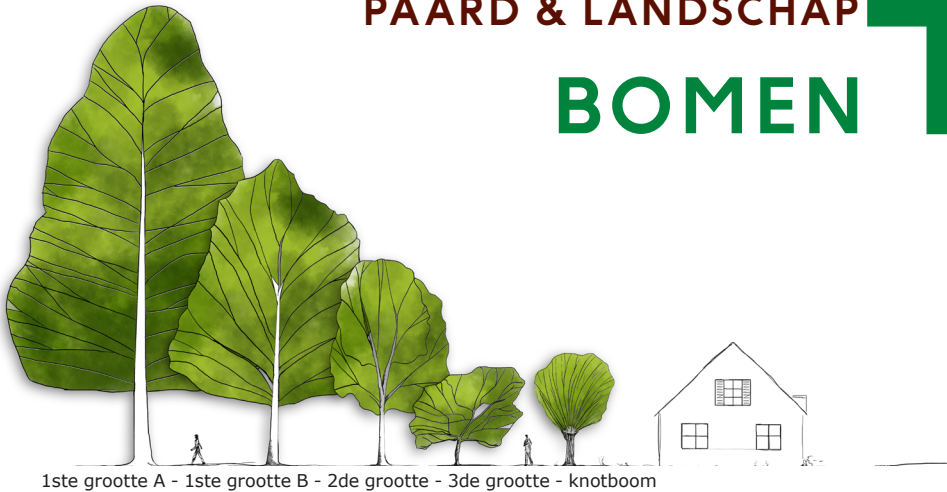
De houtkant wordt om de vijf tot tien jaar gekapt waarbij de stammen worden afgezet op 10 tot 30 cm boven de grond of boven de bestaande stobbe (afgezaagde stam). De boom wordt best afgezaagd op een hoogte die ongeveer gelijk is aan de diameter van de stam. Kap de houtkant gespreid over een aantal jaren, zodat de natuurfunctie van de houtkant bewaard blijft. De planten schieten terug uit na de kap.

Deze infotiche is opgemaakt i.k.v. het plattelandproject 'Paard & landschap' met financiële steun van:

PAARD & LANDSCHAP

BOMEN

Bomen komen op verschillende manieren voor in ons landschap: ze kunnen aangeplant worden in een rij, in groep of alleen. Afhankelijk van deze plantwijze kunnen ze ook een andere functie hebben: als scherm, als herkenningspunt of baken, als begeleiding van percelen of gebouwen, als versterking van een zichtas of als blikvanger. We geven je in de tabel op de achterzijde graag inspiratie om makkelijker een keuze te maken in welke vorm je bomen kan aanplanten en welke soorten hiervoor geschikt zijn. Bij het maken van een keuze hou je best ook rekening met het type landschap en bodem waarin je je bevindt alsook met het beheer dat je zal moeten uitvoeren.

■ WEETJE

Sommige boomsoorten hebben ook een bepaalde symboliek die je kan helpen bij het maken van een keuze.

- LINDE = vrouwelijke boom geassocieerd met schoonheid en geluk – vaak als welkomstboom aan de toegang van je erf
- BEUK = gracieuze, elegante boom geassocieerd met wijsheid, warmte en troost
- NOTELAAR = verjagen insecten zoals muggen, vliegen, wespen – vroeger als bliksemafleider
- EIK = stoere, krachtige, mannelijke en duurzame boom

ONLINE Cultuurhistorie per boom

<http://www.plantvanhier.be/plantengids>

TIP

Hou rekening met de grootte van de bomen in volwassen toestand. Kruinen van grote bomen kunnen makkelijk 8 tot 10 meter breed worden. Dus plant niet te dicht bij gebouwen, infrastructuur of andere aanplantingen.

BOMEN

KENMERKEN	PLANTAFSTAND	SOORTEN	BEHEER
BOMENRIJ lijnvormig element langs perceelgrenzen, waterlopen of wegen	8 – 12m	zomereik, wintereik, gewone es, beuk, tamme kastanje, zomerlinde, winterlinde	1x om de 3 jaar opsnoeien tot de gewenste hoogte
KNOTBOMEN typerend langs grachten en waterlopen in vochtigere bodemcondities	6 – 8m	schietwilg, kraakwilg, zwarte els, gewone es, zomereik, winterlinde knotten	1x om de 6 à 10 jaar
SOLITAIRE BOOM baken, herkenningspunt, schaduwboom, welkomstboom		zomereik, wintereik, zomerlinde, winterlinde, beuk, okkernoot, tamme kastanje, gewone es,	1x om de 3 jaar opsnoeien tot de gewenste hoogte
DREEF ingang of zichtas accentueren, als visitekaartje, begeleiden van wegen	8 – 12m	zomereik, wintereik, gewone es, beuk, tamme kastanje, zomerlinde, winterlinde	1x om de 3 jaar opsnoeien tot de gewenste hoogte
BOOMGAARD als hoog-, half- of laagstam, in de nabijheid van het erf, historische en ecologische waarde			
	halfstam	4 – 6m	
	hoogstam	8 – 10m	plant fruit dat je graag eet, die ziekerresistent zijn, hou rekening met bestuiving, standplaats, grondsoort en pluktijd
			zomer- en wintersnoei, bemesting is gewenst specifieke kennis en ervaring is vereist

Deze infofiche is opgemaakt i.k.v. het plattelandsproject 'Paard & landschap' met financiële steun van:

PAARD & LANDSCHAP POELEN

Een veedrinkpoel of kortweg poel wordt aangelegd als drinkwatervoorziening in een weide voor paarden en vee. Een poel bevat bijna het hele jaar door op natuurlijke wijze grond- en/of regenwater. Naast drinkwatervoorziening leveren poelen ook een belangrijke bijdrage aan de biodiversiteit. Door de ondiepe waterstanden vormen ze immers het ideale biotoop voor heel wat amfibieën, kleine zoogdieren en waterplanten.

Bij het aanleggen van een poel is het belangrijk om met een aantal zaken rekening te houden.

AANDACHTSPUNTEN

- Controleer de waterstand met een grondboor: boor of maak een put tot +/-1.5m diepte en controleer regelmatig de waterstand. Heb je het merendeel van het jaar water in de put staan, dan is jouw terrein waarschijnlijk geschikt voor de aanleg van een poel.
- Een poel heeft een oppervlakte van minstens 50 m².
OPGELET: Voor het graven van een nieuwe poel moet je steeds een omgevingsvergunning aanvragen bij jouw gemeente.
- Een poel heeft best een organische vorm.
- Graaf de poel op de laagst gelegen plek van je perceel.
- Zorg ervoor dat de poel niet in verbinding staat met grachten, zo voorkom je waterverontreiniging en ongewenste vissen vanuit beken en grachten
- De noord- en westelijke oeverkant zijn best zacht hellend (maximaal 45°). Zo zorg je ervoor dat paarden gemakkelijker bij het water kunnen en kleinere dieren er ook weer uit geraken. De overige zijden mogen steiler zijn.
- Zorg dat er voldoende licht op de poel valt om het waterleven te bevorderen.

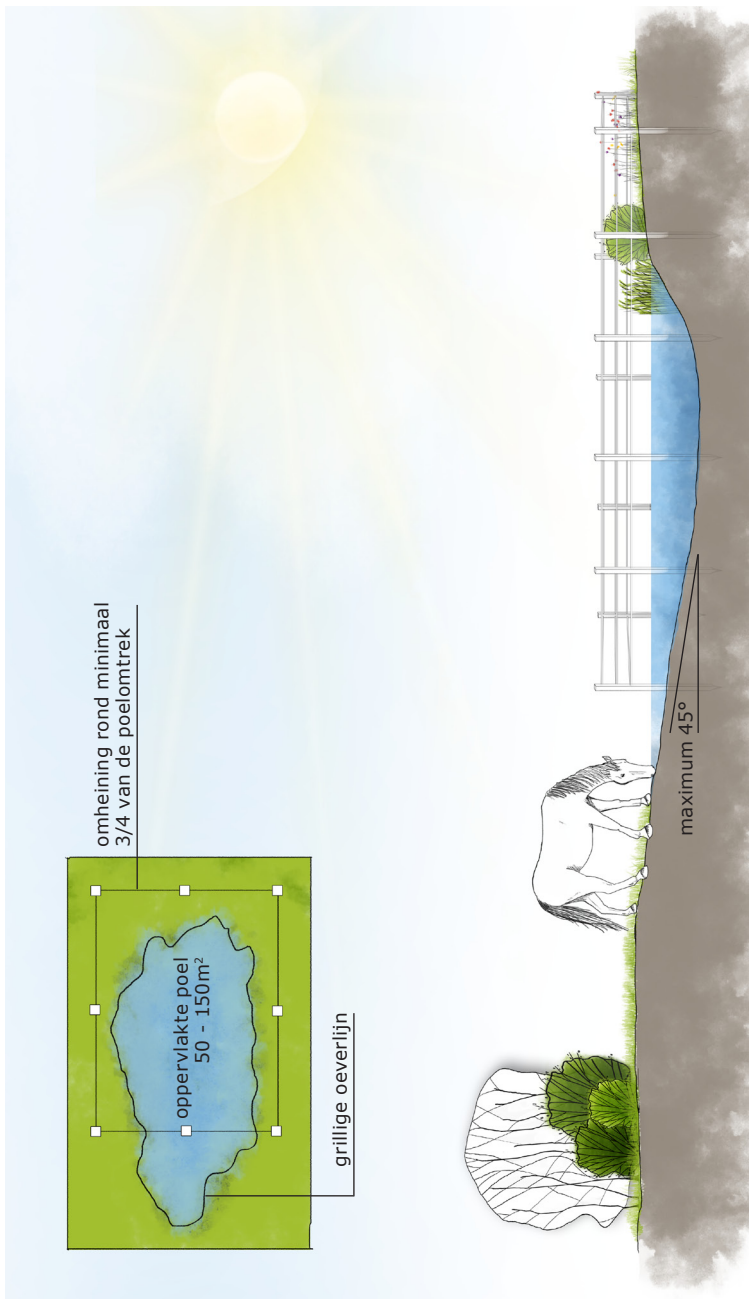
TIP

Voorzie een omheining rond minstens $\frac{3}{4}$ van de poelomtrek. Zo voorkom je dat de oevers kapot getrapt worden en geef je de planten en waterdieren voldoende rust om zich te ontwikkelen.

ONDERHOUD

Na een aantal jaren kan een dikke sliblaag zich op de bodem vormen. Om de poel niet volledig te laten verlanden, is het noodzakelijk om het slib te verwijderen. In kleinere poelen kan dit met behulp van handgereedschap, voor de grotere poelen kies je best voor een graafmachine.

POELEN

Deze infoniche is opgesteld i.k.v. het plattelandsproject 'paard & landschap' met financiële steun van:

PAARD & LANDSCHAP

GRASLAND

Goed beheerde graslanden zijn onmisbaar voor paarden en hebben een belangrijke ecologische en landschappelijke waarde. Dit geldt zowel voor graasweiden als voor hooilanden.

■ DE PAARDENWEIDE

Oordeelkundig bemesten en bekalken is nodig voor een gezonde paardenweide. Hiervoor laat je best om de vier of vijf jaar een bodemanalyse uitvoeren. Door overbegrazing te vermijden, beperk je kale zones. Ze zijn immers een kweekbed voor ongewenste plantensoorten zoals Jacobskruiskruid, parasieten en wormen. Het zorgt er ook voor dat bodemverdichting beperkt blijft en planten tot bloei komen.

De vegetatie van een kruidenrijke weide bevat weinig eiwitten waardoor paarden minder snel last krijgen van koliek en hoefbevangenheid.

Paarden doen hun behoefte op een vaste plek, die ook latrine wordt genoemd. Hier grazen ze niet. Voorkom dat latrines een te groot deel van de weide innemen. Daartoe kan je maaien, slepen en bloten. Slepen gebeurt best voor de regen om de grasgroei te stimuleren door het verwijderen van afgestorven gras. Bloten gebeurt net na de regen om te zorgen dat het gras mooi gelijkmatig terug groeit.

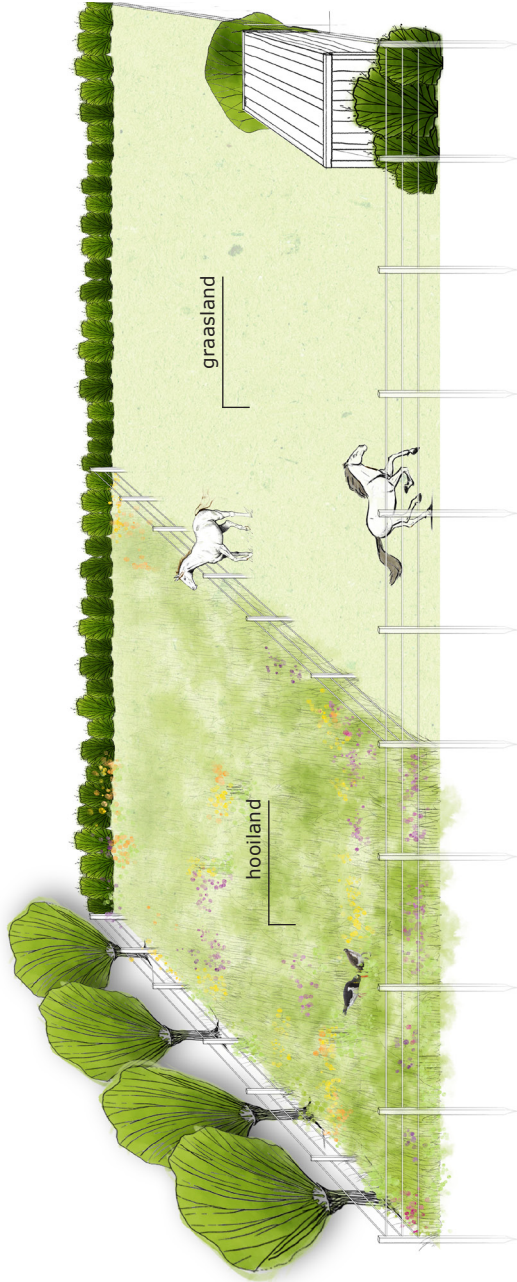
■ HOOILAND VOOR PAARDEN

Maai de hooilanden bij voorkeur twee maal per jaar vanaf 15 juni. Zolang kruiden niet opvallend aanwezig zijn, is het aangeraden om de eerste jaren te maaien vanaf 15 mei. Door dit beheer oogst je kruidenrijk en vezelrijk hooi. Je creëert daarbij nest- en opgroeikansen voor weidevogels en kleine zoogdieren.

■ MILIEU

Blijvend grasland is de sleutel tot erosiebestrijding en draagt bij in de strijd tegen de klimaatverandering omwille van de grote hoeveelheid opgeslagen koolstof in de bodem.

GRASLAND

Deze infoniche is opgemaakt i.k.v. het plattelandsproject 'Paard & landschap' met financiële steun van:

PAARD & LANDSCHAP

MATERIALEN

Een mooie landschappelijke integratie van je paardenweide, vraagt een doordachte materiaalkeuze. De afrastering, een schuilhok, drinkbakken en voederbakken hebben een grote impact op het landschap. Denk van bij de start na over wat essentieel nodig is, waar je het kan plaatsen en welk type materiaal je gebruikt.

■ AFRASTERING

PALEN

Gebruik bij voorkeur geen te hoge houten palen. Deze mogen rond of gekleefd zijn. Meestal zijn palen van 1m80, die 60cm de grond in gaan, hoog genoeg. Vermijd geïmpregneerde palen, maar kies voor onbehandeld hout, bv kastanje, eik of acacia. Neem de tussenafstand van de palen zeker niet te klein. Zo behoud je een open gevoel in het landschap.

LINTEN, KOORDEN OF POST & RAIL?

Je kan alle drie gebruiken, maar er zijn wel enkele aandachtspunten. Gebruik bij voorkeur linten van minder dan 5cm breed. Kies een donkere kleur die minder opvalt in het landschap. Beige of bruine koorden zijn een goed alternatief. Deze worden vaak gebruikt in combinatie met een elektriciteitsdraad. Ten slotte kan je gebruik maken van post & rail in de nabije omgeving van het erf en bijhorende gebouwen, maar probeer dit systeem in een open landschap te vermijden. Gekloven balken hebben een natuurlijker uitstraling dan rechte balken.

■ DRINKBAKKEN

Stel je eerst de vraag of deze effectief nodig zijn. Op sommige locaties kan je misschien een poel aanleggen (zie beheerfiche poelen). Heb je toch een drinkbak nodig, kies dan een sobere kleur en materiaal. Plaats ze kort bij andere infrastructuren. Vermijd badkuipen of plasticen drinkbakken.

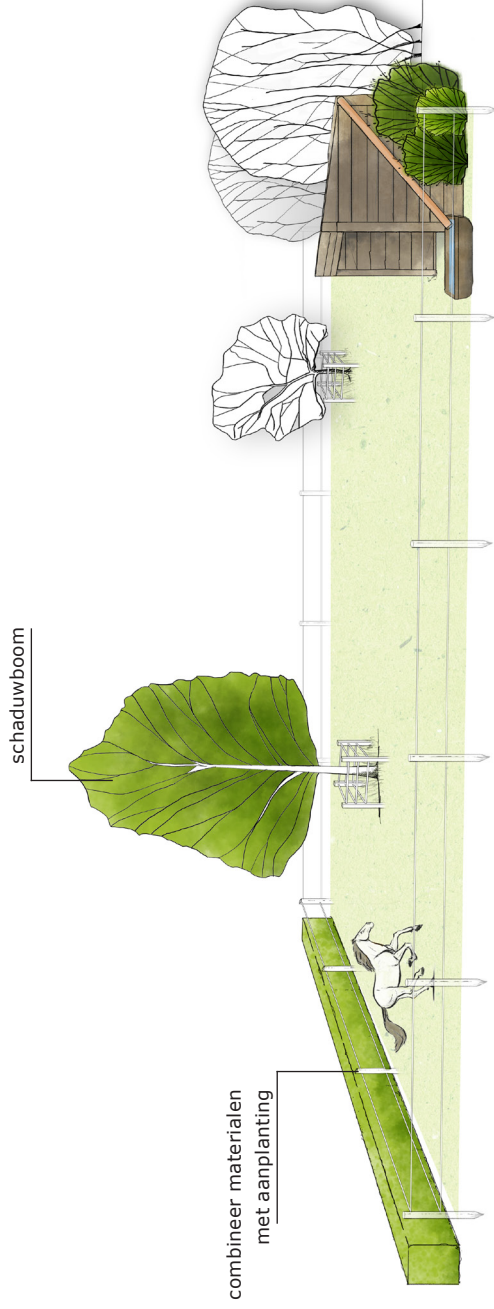
■ SCHUILSTAL

Een grote boom, houtkant of bomenrij geniet de voorkeur op een schuilstal. Als je toch een constructie wil, let dan op de stedenbouwkundige regels. Voor de huidige stand van zaken neem je best contact op met jouw gemeente. Gebruik bij de bouw van een schuilhok uniforme en houtachtige materialen.

TENSLOTTE

Werk met uniforme materialen, die duurzaam en veilig zijn voor het paard. Een sobere inrichting geeft vaak een mooier eindresultaat. Combineer de gekozen materialen met een haag, heg of houtkant. Flankeer je schuilstal met een solitaire boom.

MATERIALEN

Deze infoniche is opgemaakt i.k.v. het plattelandproject 'paard & landschap' met financiële steun van:

PAARD & LANDSCHAP

BIODIVERSITEIT

Een goed ingerichte paardenweide kan heel wat voordelen opleveren voor verschillende fauna- en florasoorten. Met deze fiche willen we je graag enkele maatregelen voorleggen die jij als paardenhouder kan ondernemen om andere dieren te verwelkomen.

■ DE BOERENZWALUW

De boerenzwaluw is een typische zwaluwsoort die zich voortplant in stallen en schuilhokken waar paarden en vee aanwezig zijn. De zwaluwen vinden hier voldoende modder om hun komvormig nestje mee te maken op een donkerder plekje in de stal. Als voedsel vangen ze tot wel 20.000 insecten per dag die in en rond de stallen rondzwermen. Een win-win voor jou en je paarden. Verwelkom deze vrolijke zomergasten dus met open armen. Heb je last van de uitwerpselen? Hang dan een mestplankje onder het nest en kuis dit in de winter af.

■ TORENVALK / STEENUILTJE

Spot je regelmatig een torenvalk of steenuiltje? Deze kleinere roofvogels zoeken in de weide naar knaagdiertjes. Staan er veel knotbomen of fruitbomen in of rond je weide, dan kan je nestkasten ophangen. Hang voor een torenvalk een halfopen nestkast op een hoogte van 4 meter of hoger tegen een boom in een open of halfopen landschap.

■ WILDE BIJEN EN VLINDERS

Wil je graag bestuivers zoals bijen en vlinders een handje helpen? Voorzie dan enkele bloeiende hagen, houtkanten of bomen. Hazelaar, meidoorn, hondsroos, wilg, linde zijn voedselrijke stuifmeelbronnen. Je kan best ook een aantal hoekjes van je perceel wat ruiger laten worden (bv 1x maaien om de twee jaar). Met deze ruigere hoekjes creëer je ideale nestgelegenheden voor heel wat nuttige insecten, maar ook voor kleinere faunasoorten zoals patrijs, haas, fazant

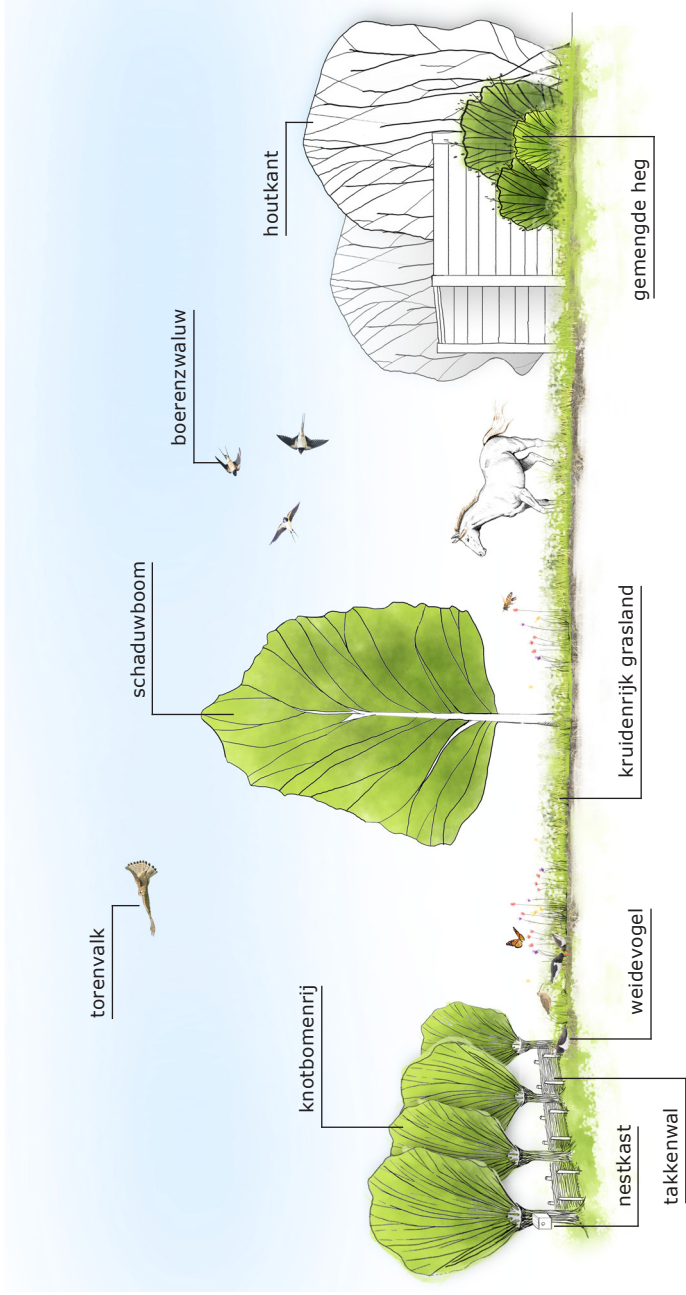
■ WEIDEVOGELS

Hooilanden zijn ideale habitats voor talrijke weidevogels zoals Kievit, grutto en scholekster. Maai pas na 15 juli. Na deze datum zijn de meeste jonge weidevogels al vliegvlug en kunnen ze ontsnappen aan de maaimachines.

■ AANLEG TAKKENWAL

Door het snoeihout te verzamelen op een smalle takkenhoop/rij (=takkenwal) creëer je extra woon- voortplantingsplaatsen en voedselgelegenheden voor heel wat kleine zoogdieren, amfibieën en vogelsoorten.

BIODIVERSITEIT

Deze infoniche is opgemaakt i.k.v. het plattelandproject 'Paard & landschap' met financiële steun van:

